

samengaan. Dat samentreffen is echter zeldzaam, gelijk uit het gering cijfer der opgaven in deze rubriek blijkt. Het meest gerechtvaardigd acht de commissie dan ook die opvatting, die mede op grond van haar enquête dergelijke gevallen als geheel toevallig beschouwt.

Conclusie. Van een encephalitis postvaccinatoria schijnt men in die dagen niets te hebben bemerkt.

Noordwijk a/Zee, 16 October 1927.

C. H. HERMANIDES

LAPINE POKSTOF ALS OORZAAK DER POSTVACCINALE ENCEPHALITIS.

Uit een ingezonden artikel in de *N. Rotterdammer Courant* van 14 Oct. j.l., blijkt dat prof. GORTER en dr. VAN NEDERVEEN voorstellen, pokstof te gebruiken die geen konijnenpassage heeft doorgemaakt. Evenwel, in het artikel van 13 Oct. geeft de geneeskundige medewerker van dezelfde courant reeds aan, dat er een geval van postvaccinale verlamming in het *Ned. Tijdschrift voor Geneeskunde* 1903, I, bldz. 1051, medegedeeld is. Wanneer men dit naleest blijkt, dat dit geval in alle opzichten zoo merkwaardig klopt met onze beschrijvingen der ziekte, dat we wel zeker te doen hebben gehad met een geval van postvaccinale encephalitis. Dit was in 1903, en omstreeks 1912 pas werd de eerste konijnenpassage toegepast. THANING deelde een geval van postvaccinale myelitis mede in 1911 (*Ugeskrift for Laeger* 1911, no. 44¹).

Den Haag.

VAN BOUWDIJK BASTIAANSE.

MAAGSONDE EN PERFORATIE.

In het nummer van 8 October van dit *Tijdschrift* wijst MICHAEL erop, dat het invoeren van de oesophagoscoop als een ingrijpende kunstbewerking moet worden beschouwd. Het is bekend, dat ook het invoeren van de zachte maagsonde soms perforaties kan geven. De volgende ziektegeschiedenis laat z'ien hoe ik er een heb waargenomen, welke echter gelukkig naar de goede kant is doorgebroken.

De heer X. wordt naar mij toegezonden met de diagnose carcinoma ventriculi. De collega acht het inoperabel.

De patiënt is een breed gebouwde, groote man, Indo-Europeaan. Zijn kleeren slobberen hem om het lijf. Hij is sinds 6 weken zeer vermagerd en van een man met een behoorlijk „embonpoint” is hij geworden tot een menselijk wrak. Hij is moe, slap, bleek en cyanotisch en heeft geen eetlust. Het voedsel blijft steken ter hoogte van het scrobiculum cordis. Bij lichamelijk onderzoek blijkt er in den linker boven buik een groote harde hobbelige tumor te bestaan, moeilijk van de milt af te grenzen beweeglijk met de ademhaling en aanvoelend als een maag-carcinoom. Rectaal zijn er geen afwijkingen.

In de urine is nucleo-albumine en urobiline aanwezig.

Daar de man de laatste dagen slechts melkkost heeft gebruikt wordt direct een onderzoek op bloed in de faeces gedaan en er wordt geen bloed gevonden. Denselven dag wordt er een X-foto gemaakt en deze schijnt de diagnose te bevestigen, dat hier een maag-carcinoom bestaat. Er is een zeer smal kanaaltje in de maag te zien, omgeven door een hobbelige tumor, welke aan de linker kant breder is dan aan de rechter. Het kanaal loopt dus excentrisch. Voor de differentiaal diagnose van een luetische maag wordt bloed voor de reactie van WASSERMANN afgenomen en deze blijkt later negatief te zijn.

Hoewel ik de prognose infaust achtte en de patiënt eerst niets van een functioneel maagonderzoek wilde hooren, overreedde ik hem den volgenden ochtend toch nog voor dit onderzoek te komen.

De sonde stuitte even tegen de cardia, maar ging toen zonder noemenswaardige moeite naar binnen. Er werd eenig sterk zuur koffiedik-achtig drab uit de maag geheveld. Daarna werd de sonde teruggetrokken en aan de punt zit een weinigje bloed, slijm en etter (bij microscopisch onderzoek). Ik besloot reeds het proefontbijt achterwege te laten, toen de patiënt mij zelf om een boterham vroeg. Achterenvolgens verschalkte hij 4 stevige boterhammen. En hij verklaarde zich zelf

genezen ! Dit bleek inderdaad het geval en ruim een maand daarna kwam hij mij als een herboren mensch nog eens goeden dag zeggen. Tot mijn vertrek uit Indië, ruim 2 jaar nadat ik hem behandelde, is hij steeds goed gebleven.

Ik waag mij niet aan een gissing naar de juiste diagnose, al is de gedachte van den chirurg in de tropen gaarne geneigd een amoeben abces van het colon uitgaande aan te nemen, vooral omdat de patiënt zeide geen koorts te hebben gehad en deze dus, mocht hij hebben bestaan, zeker niet hoog is geweest. Ondanks de afwezigheid van maagklachten is een weer naar de maag teruggeperforeerde gedekte maagperforatie ook denkbaar. En zoo zullen er nog wel meer buitenplaatsjes te bedenken zijn; het is echter onnoodig deze hier te laten volgen.

M. N. ROEGHOLT.

BERICHTEN.

Wetten, Besluiten, Officiële verslagen, enz..

Opheffing indirecte vaccinatiedwang.

HET ANTWOORD VAN DEN MINISTER.

Op de vragen van den heer KRIJGER betreffende opheffing van den indirecten vaccinatie-dwang heeft de minister van Arbeid, H. en N. geantwoord, dat na 22 Augustus, toen met de verstrekking van neuro-vaccine een aanvang is gemaakt, aan de inspectie van de Volksgezondheid drie gevallen van aandoeningen bekend zijn geworden, waarvan bij onderzoek één waarschijnlijk en twee zeker bleken encephalitis postvaccinalis te zijn. Men bedenke hierbij, aldus de minister, dat sinds den genoemden datum ruim 40000 doses neuro-vaccine zijn afgeleverd, die zeker grotendeels gebruikt zullen zijn. Er wordt op gewezen, dat op naar schatting 550000 entingen met de sinds 1924, doch vóór 22 Augustus 1927 verstrekte dermo-vaccine, 118 gevallen van aandoening van het centraal zenuwstelsel zijn waargenomen, d.i. 0.21 per duizend.

Reeds na het eerste geval heeft de Gezondheidsraad vergaderd. Aangezien in het toen uitgebrachte rapport nog niet kon worden gerekend met de twee sindsdien opgetreden positieve gevallen, heeft de minister een nader rapport verzocht, dat hem 17 October bereikt heeft, daartoe strekkende, dat, met behoud overigens van de bestaande voorschriften, aan de Regeering de bevoegdheid worde verleend om de betrokken voorschriften tijdelijk buiten werking te stellen: subsidiair om — indien de voorschriften niet gehandhaafd worden — de mogelijkheid van bijzondere voorzorgsmaatregelen te openen.

Bovendien heeft het hoofdbestuur van de Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst onder dagteekening van 14 dezer den minister in overweging gegeven den indirecten vaccinatie-dwang tijdelijk op te heffen.

De minister bevordert, dat een ontwerp tot herziening der wettelijke bepalingen in zake den indirecten vaccinatie-dwang deze week het departement zal verlaten.

BUITENLAND.

JAPAN. — Schadeloosstelling voor zieke onderwijzers. Reeds sedert 1916 wordt aan onderwijzers, wier aanwezigheid in de school wegens tuberculose, lepra of andere ziekten schadelijk wordt geacht voor de gezondheid der kinderen een toelage verstrekt. Te oordeelen naar de cijfers, medegedeeld in *The Japan Med. World* van 15 Juni, neemt het aantal zieken onder de onderwijzers regelmatig af. Het blad meent zelfs, dat dit een gevolg is van de verwijdering der besmettelijke patiënten uit de school. Van 1916 tot 1925 is het aantal op wachtgeld gestelde onderwijzers gedaald van 693 tot 381 en het uitgekeerde bedrag van 146000 tot 89000 yen.

— **Herziening van het gevangeniswezen.** Aan het Japansche departement van justitie wordt hard gewerkt aan een grondige hervorming van het